

'Dwangopname is toch vrijheidsberoving'

Psychische problemen | Hoe gaat de psychiatrie om met verwarde mensen? Trouw volgt de hele week de hulpverleners van GGZ Friesland. Vandaag: alle hulp is erop gericht om mensen thuis te laten wonen. Lukt dat echt niet meer, dan springt de crisisdienst in de auto.

RIANNE OOSTEROM EN EDWIN KREULEN

Ingelien Warmerdam (40) noemt de achterbank van haar kleine auto een 'kantoortje'. Ze wijst op een etui, met naalden. "Die kunnen van pas komen bij een escalatie", zegt de sociaal-psychiatrisch verpleegkundige. In het donker controleert ze of ze verder alles heeft: een extra jas, een laptop, een deken voor als ze lang op straat moet staan, bakje yoghurt, muesli, desinfecterende middelen. Het is half negen 's avonds.

De regen klettert tegen de voorruit, op de verlaten parkeerplaats van het Jelgerhuis in Leeuwarden. Vanaf hier rijdt de crisisdienst de provincie rond om mensen in psychische nood te helpen. War-

merdam is opgepiept om samen met ziekenhuispsychiater Alexander Keijzers naar een dorp vlakbij Sneek te snellen. Marjan Postma (51), zelfstandig ondernemer en moeder van drie volwassen kinderen, is ernstig in de war. Haar man en thuiswonende zoon proberen haar al een week rustig te krijgen, maar het enige resultaat is dat ze zelf uitgeput raken.

Keijzers moet beoordelen of de vrouw moet worden opgenomen, ook al vindt ze zelf juist dat het goed met haar gaat. Ongeveer elke dag wordt er in Friesland iemand gedwongen opgenomen: het gaat om mensen die thuis niet kunnen worden geholpen en een gevaar vormen. Vaak regelt de crisisdienst de opname samen met een ambulance. Maar soms, als iemand zich verzet, moet de politie erbij komen.

'Komen ze nu al?'

De familie Postma woont in een ruim vrijstaand huis. Vanaf grote banken in de woonkamer kijk je overdag zo het bos in. De psychiater en verpleegkundige treffen Marjan aan in haar slaapkamer. Ze draagt een grijs huispak en ze vraagt steeds: "Komen ze nu al?" Haar man Aart Postma (50) legt uit dat er nogal wat is gebeurd in de familie de afgelopen jaren. Marjan lijdt daaronder, maar nu heeft ze de openbaring gekregen dat ze 'het wonder van de liefde' kan doorgeven. Daarom moet iedereen vanavond langskomen.

Om de afgelopen dagen door te komen, heeft zoon Teun (22) haar 'voor de gek gehouden'. "Terwijl we juist altijd eerlijk zijn. Mijn moeder en ik zijn een beetje hetzelfde, we praten veel", vertelt hij. Hij heeft gedaan alsof hij familieleden heeft uitgenodigd. Zijn oom komt sowieso, heeft hij zijn moeder beloofd. "I love mam", zegt een magneet op de koelkast. "Ze is zichzelf niet meer", zegt Teun over zijn moeder. "Ik schrok heel erg toen ze zei: 'Het hoeft van mij allemaal niet meer'."

Keijzers praat met Marjan in de slaapkamer. Eerst vertelt ze hem rustig over het naderende wonder, maar als de psychiater doorvraagt, raakt ze geagiteerd: "Je neemt me niet serieus!" roept ze. Keijzers trekt zich terug uit de slaapkamer. Hij legt de familie uit dat Marjan vermoedelijk manisch en psychotisch is. Ze is ontremd, kan agressief worden, slaapt niet en krijgt stemmen door: aanwijzingen te over.

Omdat ze geen medicijnen wil slikken of mee wil naar het Jelgerhuis, moet ze gedwongen opgenomen worden. Keijzers somt op hoe deze inbewaringstelling werkt. Hij stelt eerst op zijn laptop aan de keukentafel een rapport op. Daarin beargumenteert hij dat er sprake is van een 'psychiatrische stoornis' die 'gevaar' oplevert en dat de situatie thuis onhoudbaar wordt. "Vroeger moest de situatie eerst verder uit de hand lopen, nu proberen we dat te voorkomen", licht hij toe.

Dat rapport wordt ter controle aan de burgemeester voorgelegd. "We zijn in dit land zuinig op onze vrijheid, het gaat wel om een beroving daarvan", legt de psychiater uit aan vader en zoon Postma. Als de burgemeester toestemming geeft, kan Keijzers de ambulance bellen. "Ik denk dat ze u achteraf dankbaar zal zijn", zegt Aart tegen hem. "Maar misschien kunt u erbij zeggen dat de familie vanavond naar de kliniek komt voor het wonder? Ik ben bang wat er gebeurt als ze doorkrijgt dat er niemand komt." Keijzers schudt zijn hoofd. "Ik denk dat we nu eerlijk tegen haar moeten zijn."

Postma gaat even naar boven, hij heeft 'tijd voor zichzelf nodig'. Zoon Teun blijft beneden en schenkt voor iedereen een glaasje water in. Een uur verstrijkt. Het rapport is af, maar het duurt even voordat de burgemeester is bereikt. Die geeft dan wel snel toestem-

ming. "Je kunt je afvragen of die procedure nodig is", merkt Keijzers op. Hij wijst erop dat de politie verwarde personen vaak veel makkelijker kan vastzetten.

Ondertussen praat Warmerdam met de familie. "Het is heel gek dat Marjan altijd voor iedereen klaarstond, en dat haar dit overkomt. Ze was ook wel heel moe de laatste tijd, ze heeft zich helemaal gegeven in haar werk", vertelt Aart. Zoon Teun: "De laatste week kon ze niet werken en dat vrat aan haar." Aart: "Ze leerde van haar moeder dat het 'altijd beter is te geven, dan te nemen', dat was het tegeltje aan de wand."

'Ik ben verlost'

De bel gaat om middernacht. Twee ambulancebroeders steken hun hoofd om de hoek, ze rijden een brancard binnen. Als ze Marjan Postma in de slaapkamer vragen erop te klimmen, weigert ze. Maar als haar zoon Teun zegt dat haar broer haar zal komen bezoeken in de kliniek, slaat ze volledig om. "Ik heb haar weer voor de gek gehouden", zegt Teun, terwijl zijn moeder op de brancard gaat liggen en wordt ingegespt.

Als zij naar buiten wordt gereden, zegt ze: "Het is klaar nu, ik ben verlost".

Het wordt stil. "Tja, een borrel maar", zegt Aart. "En dan slapen, dat is al lang geleden." Ingelien Warmerdam gaat bij vader en zoon staan. "Een crisis zet je stil, je kan niet verder. Ik hoop dat Marjan beseft dat het nu tijd is om de tekst van haar eigen tegeltje te gaan schrijven."

De echte naam van Marjan Postma en haar familie is bij de redactie bekend.

Heeft u ervaringen met verwarde personen of suggesties? Mail die naar popup@trouw.nl of volg ons op Twitter: [@pop_uptrouw](https://twitter.com/pop_uptrouw).